LITERATURA.

Josef Šusta: Světová politika v letech 1871—1914. Díl I. Svět zámořský, východ a Evropa až do berlin. kongresu. »Vesmír«, Praha, 1924. »Dějiny nového věku«. 8° str. 235. — Jest-li se nám dostalo v Šustových »Dějinách Evropy« přehledného líčení událostí nového věku, jak se sběhly na pevnině Starého světa, nová jeho práce přidává nám do naší skrovné literatury historické dílo, které se může směle měřiti s podobnými sobě v produkcích zahraničních. Jeho úkol byl však o to obtížnější než u dosavadních prací, neboť šlo o události vlastně současně, od nichž není — jak jsme si navykli říkati — odstupu, aby bylo možno učiniti si řádnou představu o všech událostech a jejich významu, jakož i závislosti jedné na druhé. Kromě toho věc se komplikuje tím, že ani všechny prameny důležitější nejsou dosud přístupny a jen čas od času se při některých příležitostech — jako tomu bylo po skončení světové války — dočkáváme prozrazení tajných dokumentů. Proto není možno na dílo tak obtížné a při tom zároveň i tak rozsáhlé materie bráti totéž přísné měřítko jako na knihy podobné. Přes to také je možno říci, že Šusta zmohl svůj úkol znamenitě, byť nebylo nikterak lehko vypisovati vývoj věcí světových, když v jedné a téže době šlo o uskutečnění tolika různých programů a ovládnouti historii v pravdě světovou. Šusta vskutku počíná s dějinami pevniny americké. Je třeba si připamatovati, že tato část je u nás úplné novum, neboť v naší historické a politické literatuře dosud tyto partie se opomíjely, jistě vinou naší nedostatečné orientace po světovém rozhledu. Šlo mu především o vylíčení vývoje svobodných států na americké půdě, o jejíž ovládnutí usilovalo několik mocí a z jejich zápasů mezi sebou vyvstávají nové samostatné útvary, nepodrobené zemi mateřské. V čele těchto snah jdou Spojené státy severoamerické, které se sice již ve stol. XVII. osamostatnily, ale jichž vytvoření spadá až do století příštího, kdy po koupi Louisiany dokonce se staví po bok Napoleonovi do války proti Anglii a třebas nezískaly po své chuti území kanadského, a vyšly těžce pohmožděny hospodářsky, přece Gentský mír přinesl jim značnou vzpruhu národní myšlenkou, neboť teprve tehdy si zhodnotily své síly. Proti jiným interesentům chtějícím se vměšovati do amerických poměrů tato idea vyzněla v poselství Monroeově, které později stalo se skutečnou doktrinou a postavilo Nový Svět proti Starému. Autor zdůrazňuje politické postavení onoho upevněné rychlým hospodářským rozvojem, který byl skutečně znamenitě možný za nejvýš příznivých přírodních podmínek této země, do níž proto čím dále tím více přibývá přistěhovalců, najmě Anglosasů, kteří zatlačují rudé domorodé plémě. Je jistě předností Šustovy práce, že nikterak neustupuje před otázkami národohospodářskými, nýbrž zdůrazňuje řádně jejich vliv na politické poměry a jedině tak mu bylo možno obsáhnouti na př. otázky kolonisační jako t. zv. squatterskou či neméně zajímavý Homestead law, a pod. a vedle toho i důsledky v demokratickém zřízení Unie (vývoj rozdílu teritoria a státu, politické strany), při čemž dobře poslouží pro porozumění dnešním poměrům také výklad o vzniku určitých amerických zvyklostí (presidentská volba, »platforma« politických stran, americká měna). Líčení dalšího rozvoje severoamerického soustátí podařilo se navázati na historii vzniku a průběhu zápasu Severu proti Jihu mnohem lépe, než v ostatních kapitolách, kde často navázání jeví se značně násilné. Lze to sice omluviti okolností, že mnohdy jednotlivé události spolu dosti těsně nesouvisejí, ale bylo by jistě lépe, kdyby se celá látka rozpadla na oddělené odstavce, než když se četba ruší násilnými a vynucenými přechody, jež nikterak neodpovídají stylu Šustovu.

Šusta věnuje americké pevnině celou první kapitolu a z druhé polovinu. Pak teprve přechází k vylíčení anglické politiky koloniální, která přenesla své působení také do Australie a jižní Afriky. Teprve ve 3. kapitole se obrací zpět k Evropě, ale dříve si uložil vypsati rozšířený

vliv evropský v severní Africe, zejména v Egyptě, pak probral otázku tureckou, expansi ruskou do Sibiře a vítězný postup Britů do přední Indie. Autor při vypsání těchto složitých zjevů nikterak nezapomíná na věci, které, kdyby utonuly v záplavě politických událostí, bylo by jinak smířlivě nutno oželeti jako je na příklad výborná zmínka o Macaulayově trestním zákoníku pro Indii a pod. Nelze ani nevzpomenouti Šustova vylíčení, jak pracně se otvíraly přístupy do Číny, zatím co Japonsko prodělává obrovský přerod z kultury východní ke kultuře evropské a co počíná nebezpečně konkurovati s politikou starých velmocí.

Teprve vlastně v kapitolách posledních, čtvrté a páté, vrací se k úloze dané titulem knihy, kdežto počáteční stati tvoří nezbytnou předmluvu. Počíná Německem, v němž vůdčí roli stále ještě hraje Bismarck a tu autorovi je velmi dobrou pomůckou k vypsání tehdejší evropské nálady zaznamenání některých pověstí, jež kolovaly o plánech tohoto státníka. Pro další odstavce poskytly hojně látky Šustovi právě jeho projekty, které ho uvedly do řady zápasů, z nichž už ovšem vždy nevychází Bismark vítězně, jako byl boj s Vatikánem. Přirozeně se naskytá autorovi při líčení německé politiky příležitost vypsati i poměry rakouské, ale dalo by se bylo skoro očekávati, že více si povšimne, jak česká otázka zapadá do rámce světové politiky a vnější, cizí vlivy na ni působí. Zvláště v těchto odstavcích by bylo si přáti trochu více důkladnosti, protože se tak jen objevuje rub naší staré chyby, kdy jsme si příliš všímali své domácnosti a zapomínali na venek. Opak je jistě stejně mylný krok. A jestli v této kapitole by si žádal čtenář doplnění, v poslední, kde se jedná o kongresu berlínském by byla nutna větší přehlednost. Ale při čtení Šustovy nové práce naskytne se vám tolik myšlenek, že tyto vady velmi snadno oželíte, tím spíše, když celkové líčení a jeho spád je podán způsobem nejvýš přístupným a vskutku líbivým, takže žádoucně očekáváme pokračování této práce, kterou bude možno nazvati pak nezbytností každého právníka širšího rozhledu. Ča.

Prof. Dr. Jar. Sedláček: Obligační právo. V Brně 1924. str. 327. — Autor v předmluvě odevzdává svou knihu především akademické mládeži. Pokládá ji v první řadě za učebnici. Jsem přesvědčen, že v tomto směru splní plně svůj úkol, zejména že pobídne vysokoškolské posluchače, aby učíce se jí, samostatně přemýšleli a nedovolí jim pouhé receptivní učení předepsané látky. Stejně však jsem přesvědčen, že zaujme každého jiného soudného čtenáře odborného vzdělání, který jistě nalezne v autorově dílu knihu samostatného, originálního a v naší české literatuře ojedinělého pojetí všech problémů práva obligačního a uzná, že Sedláčkova přítomná kniha vedle svého pedagogického cíle representuje dílo významné hodnoty theoretické, jež novými cestami v intencích t. zv. normativní theorie řeší otázky práva obligačního a řadí je v nový svérázný systém.

Nemohu ve stručné recensi poukázat v plné šíři na všechny původní myšlenky, jež Sedláčkova kniha přináší. Chci proto čtenáře seznámit pouze s hlavními výtěžky autorovy práce, aby tak poněkud byl informován o významu přítomné knihy.

V úvodě kritisuje autor tradiční rozdělení soukromého práva na právo věcné a obligační. Rozdíl nám skýtá pouze hledisko hospodářské, z něhož uznáme relevanci distinkce mezi normami chránící bezprostřední moc člověka nad věcí (pr. věcné) a pouhou naději, exspektaci, že určitá věc jednáním jiného subjektu do mé moci se dostane (pr. obligační). Naproti tomu hledisko právní nám v obou případech zjeví pouze právní povinnosti, formálně zcela stejné. Rozdílu právně relevantního zde není, pojem obligačního a věcného práva jest obsahovým a pro právní vědu pouze pomocným.

Tímto úvodem vyznává Sedláček své vědecké kredo, ostatně již dříve provedené v minulých pracích jako »Vlastnictví a vlastnické právo«, »Pozemková reforma« a pod. Jest stoupencem Weyrovy a Kelsenovy theorie normativní, kterou svým způsobem uvádí do